

Elk paard heeft recht op een eerlijke dierenarts

TEKST SOPHIE DELEU, HOOFDREDACTEUR

Bilthoven, 3 maart 2020 - Zes dierenartsen bespreken een belangrijke kwestie: welzijn en paardensport. Het onderwerp trekt tegenwoordig veel vuur in de media, want tegenstanders weten de aandacht te trekken met legale en illegale activiteiten, zoals verstoring van springwedstrijden. In hun ogen is er sprake van slaafse onderwerping en dierenleed. In het heetst van deze strijd wordt de dierenarts beticht van medewerking aan onoorbare praktijken, door klakkeloos paarden 'fit to compete' te verklaren en toegeeflijk te zijn met diergeneesmiddelen die de prestaties mogelijk maken. Het zijn aantijgingen die vragen om een gepaste respons.

Aan tafel zit een divers samengesteld gezelschap paardendierenartsen: Marianne Sloet (hoogleraar Inwendige Ziekten van het Paard en voorzitter commissie van deskundigen Paard en Welzijn), Jacques Maree (onder meer eigenaar dressuurpaarden op hoog niveau), Erik Leusink (tevens fokker en trainer harddravers), Roos Stoop (holistische praktijk, aandachtsgebied paardenmonden), Justin Maarse (daarnaast eventing ruiter op hoog niveau) en Anja Dijkstra (overtuigd Caring Vet met ervaring in de ren-sport). Voor men van wal steekt, wordt afgesproken dat de filosofische vraag 'of je op een paard mag rijden?' vanavond geen onderwerp van gesprek is. De meeste dierenartsen houden zich, met overtuiging bezig met dieren die wél gehouden worden. Het

is binnen dat kader de kunst om in goede zin zoveel mogelijk voor de dieren te betekenen. "Het is natuurlijk je goed recht om het houden van paarden af te wijzen, maar dan ben je snel uitgepraat over gezondheid en welzijn," vat Sloet bondig samen.

GRENS AAN DOKTEREN

Onder welke omstandigheden de paardensport verantwoord beoefend kan worden, is ook voor dierenartsen een belangrijke vraag. Paarden kunnen immers niet voor zichzelf spreken, de eigenaar is verantwoordelijk. De dierenarts is naast heelmee-ster(es), deskundig adviseur op het gebied van welzijn. Niet altijd zullen zijn of haar adviezen worden opgevolgd, wat niet betekent dat zijn invloed beperkt is. Stoop heeft bijvoor-

beeld vanmorgen nog geweigerd een kaakzenuw te blokkeren vanwege problemen met het aannemen van het bit: "Wat mij betreft was de grens van het dokteren bereikt, het paard gaf op videobeelden heel duidelijk aan dat het pijn had in de mond. Blijven proberen werd een lijdensweg. Dus ben ik met de eigenaresse overeengekomen dat ze bitloos gaat rijden. Het paard loopt zonder bit namelijk heel ontspannen!" Het stellen van grenzen bevalt haar heel goed; klanten waarderen de duidelijkheid, ook al geeft het soms wat gesputter. "Ik ga wel zoveel mogelijk 'evidence based' te werk. Als ik met een vraagstuk zit, kan ik dagenlang zitten spitten in de literatuur. Of ik ga te rade bij collega's die er meer verstand van hebben. Het gaat immers om het paard, niet om mij." Leusink knikt; hij en zijn collega's worden regelmatig door Stoop geraadpleegd en scheppen plezier in literatuuronderzoek en collegiaal overleg. Maar overleg is niet overal gebruikelijk in de paardenwereld. Maarse weet dat veel klanten denken: voor jou tien anderen. "Die druk moet je natuurlijk weten te weerstaan, anders begeef je je op een glijdende schaal."

DENKEN ALS EEN PAARD

Maree vindt het vanwege de emotionele lading van de paardensport belangrijk om nuchter met het vraagstuk welzijn om te gaan: "Laten we ons boerenverstand gebruiken. Er zit veel zweverigs in de markt." Hij doelt op hachelijke behandelingen, uitgevoerd door dubieuze beroepsbeoefenaren. "Eigenaren overwegen bijvoorbeeld serieus om kapotte monden te laten laseren door een 'bitfitter'. Daarom koester ik het Veterinair Tuchtrecht. Het is uiteraard niet leuk als je wordt aangeklaagd,

maar je weet als dierenarts wel waar de (onder)grenzen liggen." Een van de redenen dat eigenaren bij zweverige behandelaren te rade gaan, is echter dat sommige dierenartsen niet goed communiceren. En zo krijgt iedere dierenarts de klanten die hij verdient. Stoop weet dit wel zeker: "Sommige mensen kiezen bewust voor mijn holistische aanpak, die inhoudt dat ik veel langer de tijd neem voor een consult." De aanwezigen zijn het erover eens dat je moet 'leren denken als een paard' om er goed voor te zijn. Maree noemt het 'horsemanship'. "Ik mis bij veel eigenaren en professionals een stuk basiskennis – vooral met betrekking tot welzijn," zegt hij spijtig. "Ook dierenartsen kunnen nog zoveel verstand hebben van gezondheid, maar hebben soms geen idee hoe je met een paard moet omgaan." Het helpt om je weg te vinden in de paardensport, als je een achtergrond hebt in de veehouderij en/of de paardenwereld. Maarse is er bijvoorbeeld mee opgegroeid, maar dat heeft ook een keerzijde: "Ik heb een klassiek beeld van een gezond en blij paard. Het heeft een glanzende vacht en als het niet aan het werk is, staat het veilig op stal hooi te knabbelen."

NIEUWE INZICHTEN

Sloet benadrukt dat er inderdaad veel nieuwe inzichten zijn op het vlak van paardenwelzijn, waaronder het belang van sociaal contact en vrije beweging. De meeste zijn verwerkt in het Keurmerk Paard en Welzijn, dat de advisering van de dierenarts kracht bijzet. En ook het kennisniveau van bepaalde beroepsbeoefenaren gaat gestaag omhoog, zoals bij fysiotherapeuten en gebitsverzorgers. Maar de overheid laat soms steken vallen, vindt Sloet. "Zo is door het wegvallen van PVE de wettelijke onderbouwing onder de

Paardenpaspoortconsulenten-opleiding weggevallen. En een transponder plaatsen moet wél goed gebeuren." Welzijn gaat voor dierenartsen hand in hand met gezondheid, maar het is feitelijk een breder begrip. Dijkstra: "Welzijn omvat het tegemoet komen aan de natuurlijke behoeften van het paard – in alle opzichten – dus ook tijdens het beoefenen van de sport." Het Keurmerk Paard en Welzijn biedt professionele paardenhouders weliswaar handvatten voor huisvesting en verzorging, over trainen en sporten gaat het niet. Terwijl veel problemen – soms zelfs gepaard met pijn – voortvloeien uit de wijze waarop prestaties worden gevraagd van het paard. Juist op dat vlak zou meer onderzoek gedaan mogen worden, vinden de aanwezigen. Stoop: "Ik zie bijvoorbeeld vaak bitletsels, omdat ik geïnteresseerd ben in de paardenmond, maar ik vind sporadisch antwoord op de vraag hoe vaak bitletsels nou echt vóórkomen bij sportpaarden en in welke mate, op welk niveau? Zitten echt zoveel neusriemen te strak? Wat vinden we eigenlijk normaal?" Dijkstra valt haar bij. "Toen ik in de rensport werkte, vond ik bepaalde praktijken heel gewoon, die ik tegenwoordig hartgrondig afkeur. Met dit voortschrijdend inzicht kun je iets doen." Naast meer onderzoek, helpt het delen van kennis over normaal gedrag, vinden de paardenartsen. "We letten bij controles op wedstrijden voornamelijk op bloed in de mond, zwiepen met de staart en oren in de nek," zegt Maree. "Maar eigenlijk wil je een 'happy athlete' zien, dus positieve kenmerken van welbevinden."

MOND OPENDOEN

Hoewel er altijd verbetering mogelijk is, denken de paardendierenartsen niet dat het welzijn in de topsport

Marianne Sloet:

Laten we elke keer als we ergens tegenaan lopen, er ook gelijk wat aan doen

Jacques Maree:

Horsmanship komt het welzijn erg ten goede

Erik Leusink:

Dierenartsen moeten sportbestuurders wijzen op hun verantwoordelijkheid

Roos Stoop:

Ik wil trots zijn op mijn beroep, daarom heb ik aandacht voor welzijn

Justin Maarse:

Uit oogpunt van welzijn moeten we met gezond verstand naar een paard kijken

Anja Dijkstra:

Als wij niet voor welzijn opkomen, wie dan wel? Dieren kunnen niet voor zichzelf spreken

meer in het geding is dan in de recreatieve paardenhouderij. Leusink kan het weten, want zijn passie – de draf-sport – is per definitie topsport en ook Maree heeft in topsport veel ervaring: “Concurreren op kwaliteit is veel

moeilijker als klanten nauwelijks een idee hebben van gezondheid en welzijn. In de top kun je tenminste op niveau overleggen.” Bovendien zijn er op hoog niveau meer controlemechanismen. Zo is er tegenwoordig toezicht op het voorterrein (bij het losrijden, red.) en staan er bij wedstrijden stewards in elke hoek. Niettemin blijft het ingewikkeld om een goed oordeel te vormen, hier komt weer de ‘horsemanship’ om de hoek kijken, ook bij de controleurs. De term ‘fit to compete’ is in principe wel duidelijk, maar als de belangen erg groot zijn, worden de grenzen opgerekt. Waar paardensport te vergelijken valt met ‘industrie’ gaat het mis, omdat het paard dan niet meer is dan een middel. Dit speelt mee in de draf- en ren-

sport (waar het draait om het gokken) en bij grote internationale wedstrijden. De paardendierenartsen betrouwen het bijvoorbeeld dat de Olympische Spelen in Tokyo – vanwege Corona uitgesteld naar 2021 – wederom in een hele warme periode vallen. Hittestress is dan niet te vermijden. Op het internationale speelveld gaan bovendien cultuurverschillen meetellen. In sommige landen zijn paarden niet meer dan ‘disposables’, waar niettemin veel mee kan worden verdiend. De verleiding om paarden bijvoorbeeld al op jonge leeftijd zwaar te belasten, is dan heel groot. “Een paard is dus gebaat bij een eerlijke dierenarts, die durft op te staan tegen bobo’s die het zo nauw niet willen nemen,” zegt Maree. “Als niemand zijn mond

opendoet, kun je collectief op je rug gaan liggen,” beaamt Leusink.

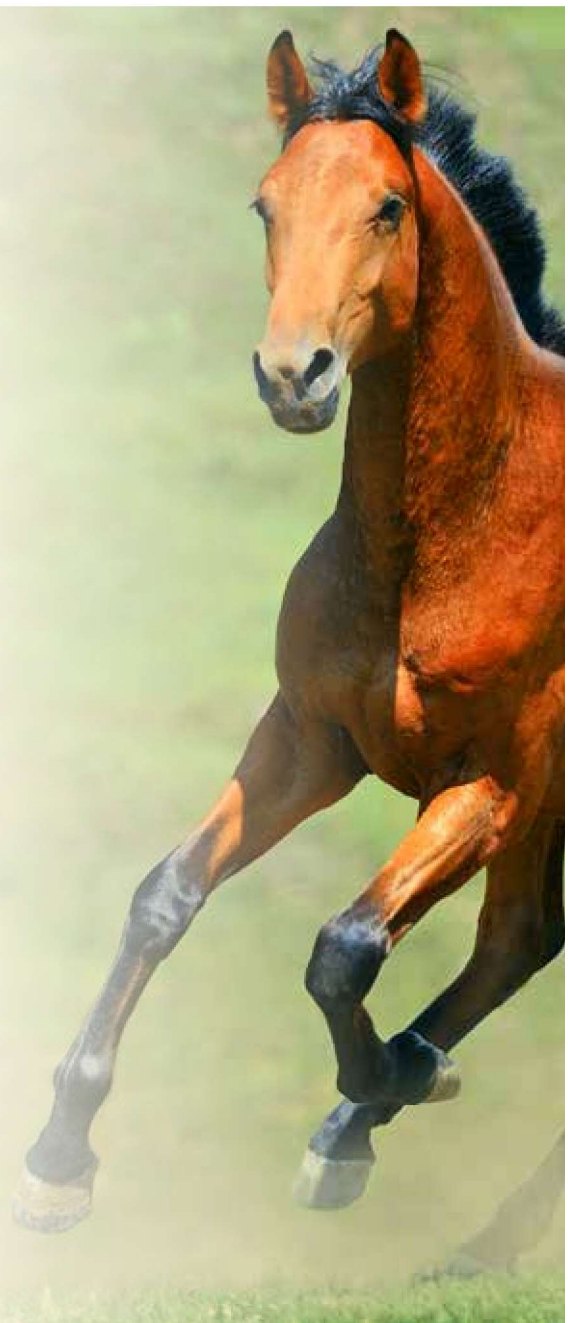
PIEPENDE WIEL

De paardenartsen vinden het maatschappelijk draagvlak voor de paardensport heel belangrijk en zien in dat dit telkens opnieuw moet worden verdiend bij mensen die er kritiek op hebben. Anderzijds gaat activisme tegen de paardensport de meesten te ver, zeker als dit gepaard gaat met gevaarlijke situaties. Sloet: “Ik was erbij in Rotterdam, toen die springwedstrijd werd verstoord. Het was echt angstaanjagend. Gelukkig waren paard en ruiter onverstoord. De activisten moesten onder begeleiding worden afgevoerd voor hun eigen veiligheid want het publiek was razend op ze.” Stoop vindt echter wel dat de mogelijkheid moet worden geboden om verkeerde praktijken ter discussie te stellen: “De ethicus of de activist is het piepende wiel aan de wagen, je kijkt er daardoor nog eens goed naar.” Ze vindt dat de dierenarts telkens weer de vraag moet stellen: waar gaat het mis en wat kan ik eraan doen? “En ook: waar zijn we vóór? Laten we actief streven naar verbetering.” De gesprekspartners erkennen dat het de dierenartsen soms wel ontbreekt aan gezamenlijke zelfreflectie. Nieuwe kennis op het vlak van welzijn – met name in relatie tot trainingsmethoden – wordt te weinig gedeeld. “In het buitenland wordt meer aandacht besteed aan de diagnose ‘shit in the saddle,” zegt Stoop. “Maar dat komt ook door een gebrek aan ervaring van een deel van de dierenartsen met de paardensport,” aldus Maree. En dat geldt zeker niet alleen voor de topsport, integendeel. Dijkstra vindt aan de andere kant dat topruiters een grotere ver-

antwoordelijkheid dragen, doordat zij een voorbeeldrol spelen: “Ik betwijfel of ze zich daar voldoende bewust van zijn.” Verbeteren van paardenwelzijn gaat het beste ‘van boven naar beneden’ denken de aanwezigen; ook bestuurders moeten hun invloed doen gelden. Sloet knikt: “Waarom denk je dat ik altijd in gesprek probeer te blijven met organisaties zoals de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportbond (KNHS)?”

HART VOOR HET PAARD

Maarse vindt dat alles staat of valt met hart voor het paard. “Als je met liefhebbers te maken hebt, is het geen enkel punt om een poortwachtersfunctie te vervullen. De meeste eigenaren staan daarvoor open.” Wel vindt hij dat dierenarsten meer één lijn zouden kunnen trekken. “We vallen elkaar nog weleens af; dat komt het paard niet ten goede.” Verder blijft hij van mening dat de grootste welzijnsproblemen zich juist voordoen op de plekken waar niet wordt gesport, omdat die dieren zich buiten het blikveld bevinden van dierenartsen, instructeurs en professionele paardenhouders. “Laten we daarom met z’n allen ook naar de onderkant kijken,” is zijn oproep.

Het Tijdschrift voor Diergeneeskunde wil de voortzetting van de discussie over paardenwelzijn graag stimuleren door de komende tijd artikelen te publiceren over de volgende onderwerpen:

- De impact van trainingsmethoden op gezondheid en welzijn;
- Het vóórkomen van bitletsels;
- Het verantwoord beleren van (jonge) paarden;
- Maagzweren in relatie tot prestatiedruk.

Lezers worden uitgenodigd hier onderwerpen van hun interesse aan toevoegen via tijdschrift@knmvd.nl.